

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ VALDYMO ORGANIZAVIMAS

2008 m. gruodžio 30 d. Nr. VA-P-40-17-29
Vilnius

Auditas atliktas, vykdamas
Valstybės kontrolės 4-ojo audito departamento direktoriaus Rimvido Aleliūno
2007-12-17 pavedimą Nr. 10-1P

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Jūratė Sinkevičienė (grupės vadovė)
Rišardas Zelenovas

Auditas pradėtas 2007-12-18
Auditas baigtas 2008-12-30

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Europos Sąjungoje ekstremalių situacijų (krizių) valdymas grindžiamas subsidiarumo principu – valstybėms narėms tenka pagrindinė atsakomybė už nelaimių ir krizių valdymą jų teritorijoje. NATO ir ES valstybių narių krizių ir ekstremalių situacijų valdymo sistemos kuriamos atsižvelgiant į konkrečios valstybės specifiką, pajėgumus ir išteklius. Nei ES, nei NATO nenustato šalims narėms privalomų reikalavimų ar nurodymų, kaip turi būti organizuojamas krizių ir ekstremalių situacijų valdymas. Valstybės narės skatinamos nekurti jokių papildomų institucijų, o stiprinti esamas.

Lietuvoje ypatingoms situacijoms, atsirandančioms dėl gamtinių, techninių, ekologinių ar socialinių priežasčių ir keliančioms pavojų žmonių sveikatai ir gerovei (gaisrai, katastrofos, teroro aktai, sprogimai ir kt.), valdyti veikia gana sudėtinga civilinės saugos ir gelbėjimo sistema ir kuriama krizių valdymo sistema. Teisės aktai nereglamentuoja, kaip šių dviejų sistemų subjektai turėtų bendradarbiauti ir keistis informacija.

Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme ir Civilinės saugos įstatyme vadovavimo civilinės saugos sistemos veiklai funkcija yra priskirta Vidaus reikalų ministerijos valdymo sričiai – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento kompetencijai. Krizių valdymo strategijai numatyti ir krizių valdymui koordinuoti Vyriausybė sudarė Krizių valdymo komitetą, kuriam vadovauja Ministras Pirmininkas. Į šį komitetą įeina svarbiausi su krizių valdymu susiję ministrai ir kitų valstybės institucijų vadovai.

Audito metu nustatyta:

- Krizių valdymo sistema pradėta kurti neapibrėžus krizės sąvokos ir jos santykio su ekstremalia situacija, nereglamentavus krizės valdymo sistemos bei jos santykio su civilinės saugos ir gelbėjimo sistema, todėl išlieka neaiškios šių sistemų subjektų funkcijų ir teisinės atsakomybės ribos. Audito metu Seimo 2008-11-13 nutarimu Nr. X-1808 patvirtinta Krizių valdymo sistemos plėtotės programa nesuderinta su Seimo 2000-04-13 nutarimu Nr. VIII-1620 patvirtinta ir iki šiol įgyvendinama Lietuvos Respublikos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotės programa ir Nacionalinio saugumo strategija. Nesuderinus tarpusavyje civilinės saugos ir gelbėjimo bei krizių valdymo sistemų plėtos programinių dokumentų, padidėja rizika, kad gali būti netaupiai naudojami valstybės ištekliai, o sukurta krizių valdymo sistema gali neužtikrinti optimalaus šių sistemų subjektų darbo organizavimo.
- Civilinės saugos ir gelbėjimo sistema plėtojama (t. y. paieškos ir gelbėjimo darbų koordinavimo funkcija teisės aktais priskiriama kelioms institucijoms), nesilaikant programinių dokumentų nuostatų – sukurti šalyje vieną gelbėjimo tarnybą, galinčią atlikti

visus būtinus gelbėjimo darbus, todėl ateityje gali kilti sunkumų dėl valstybės biudžeto lėšų skyrimo bei pasidalijimo, efektyvaus jų naudojimo – gali didėti kelių valdymo centrų išlaikymo išlaidos ir kt.

- Teisės aktuose nenustatyta, kad turi būti parengtas nacionalinis civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms planas, su kuriuo būtų galima derinti apskričių civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms planus, todėl tokio patvirtinto plano nėra. Taigi esant didelio masto ekstremaliai situacijai gali būti neefektyviai koordinuojami atskirų institucijų veiksmai ir naudojami turimi ištekliai, be to, tai gali lemti neoperatyvių sprendimų priėmimą ir turėti neigiamos įtakos teikiant skubią pagalbą ir likviduojant padarinius.
- Nesuformuota valstybės politika kolektyvinių apsaugos priemonių valdymo srityje, nepatvirtintas slėptuvių techninis reglamentas, nenumatyta atsakomybė už netinkamą slėptuvių priežiūrą lėmė mažėjantį slėptuvių skaičių ir prastėjančią jų būklę, todėl daugumą (apie 70 proc.) išlikusių šalies slėptuvių ekstremalios situacijos atveju nebus galima naudoti pagal paskirtį.
- Priešgaisrinės apsaugos gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos nenustatė, o Vidaus reikalų ministerija nepatvirtino kolektyvinės apsaugos statinių poreikio teritoriniuose administraciniuose vienetuose, kaip numatyta Civilinės saugos įstatyme. Iki šiol neinventorizuotos visos Lietuvoje esančios slėptuvės, nenustatyta slėptuvių apskaitos tvarka, todėl neužtikrinamas kaupiamos informacijos apie slėptuvių kiekį ir būklę patikimumas. Tai gali apsunkinti kolektyvinių apsaugos priemonių valdymo organizavimą ir programos dėl tolesnės slėptuvių plėtros parengimą.

Siekdami, kad organizuotai, kryptingai ir tikslingai būtų naudojami krizių ir civilinės saugos ir gelbėjimo sistemų ištekliai, efektyviai likviduojami ekstremalių (krizinių) situacijų padariniai, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos pateikėme rekomendacijas nustatytiems trūkumams šalinti.